

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Ковалькова Т.О.,

к.пед.н., доцент кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: TatianaKovalkova@gmail.com,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2992-922X>

Актуальність роботи зумовлена потребою сучасного суспільства у високоосвічених та конкурентоспроможних фахівцях психологічного профілю, що готові відповідати викликам сучасного світу в умовах пандемії COVID-19. У цьому контексті наукова праця своєчасно доповнює та поглиблює методичне знання щодо підготовки майбутніх психологів до здійснення професійної діяльності.

Серед психологічних наслідків спалаху коронавірусної хвороби є поява психіатричних симптомів в осіб, які не мали раніше психічні розлади, а також погіршення стану тих, хто вже має психічні захворювання. Розпал COVID-19 спричиняє суспільні психологічні реакції, такі як тривога, напруга та страх, втрата орієнтацій і планів на майбутнє, також може призвести до посттравматичного стресового розладу, депресії та загострення психопатологічної симптоматики.

Тенденції розвитку сучасної професійної освіти ставлять перед вітчизняною системою вищої освіти нові завдання, одним із яких є якісна підготовка висококваліфікованих фахівців. В умовах економічної та соціокультурної інтеграції України в європейське і міжнародне товариство, розвитку ринкових відносин, зростання складності структури сучасної соціально-економічної ситуації в умовах пандемії COVID-19 зростає необхідність у підготовці психологів, здатних відповідально та компетентно здійснювати свою професійну діяльність. Тому підвищення потреби підготовки фахівців психологічного профілю є важливою психолого-педагогічною проблемою.

Фахова підготовка – це частина організованого педагогічного процесу з набуття професійних знань, умінь та навичок, яка реалізується в рамках відповідного циклу галузевого стандарту. Майбутній психолог – особа, що перебуває у фазі активної професійної підготовки до майбутньої діяльності на професійній основі у вищому навчальному закладі. Ми поділяємо думку академіка АПН України Н. Ничкала, що підготовка «кваліфікованих конкурентоспроможних кадрів із високим рівнем професійних знань, умінь, навичок мобільності, які відповідають вимогам науково-технічного прогресу й ринковим відносинам в економіці, виховання соціально-активних членів суспільства, формування у них наукового світосприйняття, творчого мислення, кращих людських якостей та національної свідомості є головним завданням професійної освіти в умовах переходу до ринкових відносин, яка відповідає певному рівню кваліфікації» [1].

Для забезпечення оптимального навчально-виховного процесу необхідна ефективна педагогічна система підготовки студентів до майбутньої психологічної діяльності, сутність якої має полягати в досягненні психологічної зрілості особистості, формування всебічної готовності студентів до особистісної та професійної самореалізації. Зміст, форми, методи та способи функціонування навчально-виховного процесу мають бути підпорядковані загальній меті формування особистості майбутнього психолога із врахуванням його індивідуально-типологічних особливостей під час навчання у вищому навчальному закладі.

Педагогічна система підготовки майбутніх психологів – це сукупність організаційних структур, управлінських заходів, специфічних принципів, змісту, методів, організаційних форм і різноманітних засобів формування психологічної готовності та професійно значущих якостей студентів, методів і критеріїв оцінювання їх особистісної, професійної та психологічної готовності до майбутньої професійної діяльності за фахом психолога. Навчально-виховний процес має сприяти оптимальній реалізації основних педагогічних заходів щодо формування психологічної готовності до майбутньої професійної діяльності. Основною концепцією підготовки є особистісно зорієнтоване навчання. Водночас її ефективності сприяє творче використання методів, організаційних форм і принципів проблемного навчання.

Якість підготовки фахівців суттєво визначається особливостями використання форм і методів навчання. У дидактичному процесі нами використовуються чотири групи організаційних форм: індивідуальна, фронтально-колективна, групова і парна форми роботи на заняттях. З урахуванням особливостей об'єкта професійної діяльності психологів (ним є людина) та специфіки професійної діяльності психолога (важливість профілактики стресів та негативних психічних станів) визначено доцільність активного використання під час занять практичного спрямування імітаційних методів навчання (метод аналізу конкретних ситуацій (case-study), ігри-змагання, ситуація (широкоформатна), мікроситуація, ситуація-ілюстрація, ситуація-проблема (ситуаційна задача), ситуація-інцидент) [2].

Під час педагогічної діяльності ми приділяємо увагу саме імітаційним методам, так як вони є більш ефективними для роботи зі студентами, оскільки ці методи формують у студентів первинні навички й уміння фахової роботи на підприємствах, забезпечують мотивацію навчальної та майбутньої професійної діяльності, розвивають активність у навчальній діяльності. Також нами застосовуються неімітаційні методи, наприклад, у процесі проведення лекції з розгляду конкретних ситуацій висувалася для обговорення конкретна актуальна ситуація, яка полягала у розгляді важливості профілактики стресу під час карантину і способів боротьби з його наслідками. Наголошувалося на необхідності навчання майбутніх психологів за допомогою методів психологічної саморегуляції керувати своїм станом під час стресових ситуацій та володіти методами релаксації й розвантаження; важливості проведення бесід, спостереження за своїм життям, побутом та психічним станом; необхідності визначення форм соціальної та психологічної підтримки, допомоги, соціального

захисту особистості на основі знання її потреб і запитів; важливості здійснення комплексу заходів щодо вдосконалення психологічної стійкості в умовах пандемії COVID-19 та емоційно-вольової регуляції майбутніх психологів. В умовах дистанційного навчання постійна концентрація на екрані монітора не може не відобразитися на психологічному стані студента. Успішне функціонування його в нових реаліях сьогодення висуває певні вимоги: здатність виділити важливу інформацію з усього інформаційного потоку, уміння точно формулювати свої думки, уміння правильно розподіляти навантаження і швидко опрацьовувати отриману інформацію. Процес взаємодії майбутнього психолога з глобальними інформаційними мережами впливає на його психіку збільшенням когнітивного навантаження, під час тривалої роботи за комп'ютером на студента починає впливати «інформаційний шум» [3].

Відповідаючи на глобальні виклики пандемії COVID-19, важливим є зворотній зв'язок між студентом і викладачем у системі дистанційного навчання. Він повинен надавати майбутньому фахівцю психологічний комфорт. [4]. Сутність цього зв'язку полягає в тому, що в міжособистісному спілкуванні обмін інформацією наче подвоюється і несе в собі від реципієнта до комунікатора інформацію про те, як реципієнт сприймає і оцінює поведінку комунікатора [5].

Ось чому врахування психологічних особливостей у побудові навчального процесу в умовах дистанційного навчання є важливим психолого-педагогічним завданням, вирішення якого допоможе підвищити самостійність і особистісну відповідальність, ефективність навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі; опосередковане спілкування стає приємним, а навчання – результативним [4].

Отже, стрімкий розвиток соціально-економічних вимог до професії психолога, наявність нагальної необхідності психологічної допомоги в умовах розпаду пандемії COVID-19 вимагає суттєвих змін у системі професійної підготовки майбутніх психологів. В умовах пандемії майбутні психологи мають бути навчені найбільш дієвим засобам психологічної допомоги з подолання наслідків психотравмуючих подій.

Список використаних джерел:

1. Ничкало Н. Г. Професійно-технічній освіті – державну політику та науково-педагогічне забезпечення. Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. К.: ІСДО, 1992. Вип.15. С. 9-18.
2. Ковалькова Т. А. Особенности использования активных методов во время обучения студентов-психологов. Условия и факторы развития предпринимательской инициативы: белорусский и зарубежный опыт: XIV междунар. научн.-практ. конф., 12 мая 2017 г. Минск «Ковчег», 2017. С. 179-181.
3. Волошко Л. Б. Дистанційна освіта як форма навчання студентів з особливими потребами. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : зб. наукових праць. К. : Університет «Україна», 2004. 448 с.
4. Ткачук Л. В. Психологічні особливості дистанційного навчання як перспективної освітньої технології URL: http://www.zippo.net.ua/data/files/KafPsihol/NavchRobota/lvtkachuk_02.pdf.
5. Воронкін О. С. Організація дистанційних технологій навчання на основі комп'ютерних інформаційних систем вищих навчальних закладів України URL: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/vsunud/2009-6E/09vosnzu.htm>